

ODN
Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Kaliszu

**Bajkopisarz prorokiem czy wnikliwym
obserwatorem ludzkich zachowań?**

s. 4

PBP KP
Państwowa Biblioteka Pedagogiczna
w Kaliszu

CWRKDiz
Centrum Wsparcia Rozwoju, Kultury i
Edukacji

WIELKOPOLSKA

EDUMYŚLI

NR 2/2024

CHODZI MI O TO, ABY JĘZYK GIĘTKI POWIEDZIAŁ WSZYSTKO, CO POMYŚLI GŁOWA.

W numerze m.in:

Sztuczna inteligencja
jest wśród nas...
s. 6

Znaczenie przyrody
dla rozwoju dziecka
s. 16

Pomysł na lekcję
wychowawczą
– o edukacyjnych
walorach komiksu
s. 12

Z wizytą u Marii
Konopnickiej
- scenariusz
inscenizacji szkolnej
s. 25

Spektrum autyzmu – spektrum możliwości

**O wsparciu uczniów
z ASD słów kilka**

Olimpia Dubiel

ODN

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Kaliszu

www.odn.kalisz.pl

{ Uczymy, jak uczyć

- { Kursy kwalifikacyjne
- { Konferencje naukowe
- { Metodyka przedmiotowa
- { Doradztwo metodyczne
- { Nowa podstawa programowa
- { Projekty edukacyjne
- { Pomoc psychologiczno-pedagogiczna
- { Sieci współpracy i samokształcenia
- { Szkolenia zespołów nauczycieli
- { Wspomaganie procesowe nauczycieli
- { Wychowanie i opieka w szkole
- { Zarządzanie szkołą

ul. Wrocławska 182 • 62-800 Kalisz
887 081 843 • sekretariat@odn.kalisz.pl

Szanowni Państwo,

zapraszam do lektury kolejnego numeru Edumyśli. Znajdziecie tam Państwo artykuł dr. Macieja Michalskiego, który analizuje bajkę sprzed 200 lat w odniesieniu do aktualnych problemów społecznych. Autor odpowiada w nim na pytanie dlaczego ta literacka opowieść wciąż jest aktualna i jak może inspirować dzisiejszą młodzież.

Hieronim Duczmał natomiast przedstawia problemy związane ze sztuczną inteligencją. Czy sztuczna inteligencja przyniesie ludzkości więcej szkód, czy też będzie wybawieniem? Co się stanie z zawodami? Jaki wpływ na edukację będzie mieć AI?

Olimpia Dubiel rozważa, jak efektywnie wspierać dzieci i młodzież w spektrum autyzmu i ułatwiać im funkcjonowanie w roli uczniów. Niewątpliwie jednymi z czynników, które mogą to ułatwić są: organizacja efektywnych zajęć i integracja społeczności klasowej.

Popularne wśród dzieci komiksy można wykorzystać na lekcjach wychowawczych. Klaudia Suchecka pokazuje w swoim artykule, jak to zrobić. Gwarantuje sukces takiej lekcji nawet w oparciu o fragment komiksu.

Wszystkich nauczycieli przedszkola zachęcam do zapoznania się z innowacją pedagogiczną Ewy Martużalskiej, osoby zajmujące się organizowaniem uroczystości szkolnych do przeczytania propozycji inscenizacji opisującej życie i twórczość Marii Konopnickiej autorstwa Anny Korniłowicz, a wszystkich zainteresowanych popularyzacją czytelnictwa do artykułu Marioli Śmiecińskiej.

Pozytywna Dyscyplina to podejście wychowawcze oparte na szacunku, empatii i zrozumieniu dla dzieci. Nie polega na stosowaniu kar i surowych zakazów, lecz na budowaniu zdrowych relacji, wspieraniu rozwoju dziecka i uczeniu go odpowiedzialności. Zachęcam do zapoznania się z podstawowymi zasadami Pozytywnej Dyscypliny opisanymi w artykule Sylwii Melki.

Na końcu znajdziecie Państwo przykład doświadczenia fizycznego „Wyscig słoików”, które w ciekawy sposób przybliży II zasadę dynamiki i zasadę zachowania energii.

Życzę Państwu przyjemnej lektury.

Wojciech Kos
Redaktor naczelny

czasopismo środowiska edukacyjnego
południowej Wielkopolski

Wydawca: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu

Redakcja: ul. Wrocławska 182, 62-800 Kalisz, ☎ 62 767 630, ✉ redakcja@odn.kalisz.pl

Redaktor naczelny: Wojciech Kos

Zastępca redaktora naczelnego: Bogumiła Celer

Korekta: Bogumiła Celer, Henryka Karolewska

Łamanie: Rafał Lisiak

Druk: ODN Kalisz

SPIS TREŚCI

Maciej Michalski, Bajkopisarz prorokiem czy wnikliwym obserwatorem ludzkich zachowań?	4
Hieronim Duczmał, Sztuczna inteligencja jest wśród nas...	6
Olimpia Dubiel Spektrum autyzmu – spektrum możliwości. O wsparciu uczniów z ASD słów kilka	9
Klaudia Suchecka Pomysł na lekcję wychowawczą – o edukacyjnych walorach komiksu	12
Ewa Martużalska Znaczenie przyrody dla rozwoju dziecka	16
Sylwia Melka, Szkola w duchu Pozytywnej Dyscypliny	19
Mariola Śmiecińska Akcja „Podaruj wiersz” w Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu	21
Anna Korniłowicz Z wizytą u Marii Konopnickiej – scenariusz inscenizacji szkolnej	25
Rafał Jakubowski Lekcyjny projekt naukowy – wyscig słoików	30

Bajkopisarz prorokiem czy wnikliwym obserwatorem ludzkich zachowań?

Gdy przyjrzymy się, jak dziś kształtują się zainteresowania młodzieży, zauważymy u nastolatków wyraźny dystans, a może nawet i niechęć, wobec spraw i ludzi ze świata polityki. Nie czas i miejsce, aby wnikliwie rozpatrywać, czy politycy zasłużyli sobie na tę pozycję w świadomości uczniów, jednak musi to zastanawiać, zwłaszcza nauczycieli uczących wiedzy o społeczeństwie, historii czy języka polskiego. Przecież za kilka lat karty do głosowania wrzucone do urn przez dzisiejszych licealistów będą decydować o obrazie państwa, jego regionach, miastach, gminach (o naszych zarobkach i podatkach też). Istnieje jeszcze ewentualność, że młodzi ludzie po prostu zrezygnują z przysługującego im prawa i na wybory nie pójdą, wcale nie kierując się przy tym fanaberiami lub asekurantwem. Dla nauczycieli to porażka. Absolutnie nie wolno dopuścić, aby co niektórzy grzeszący obskurantyzmem, łamiący prawo albo też ekstrawagancko zachowujący się politycy odstraszaali dzisiejszych uczniów od spraw społecznych, aby wyzwalali skojarzenia, iż w sferach polityki istotne są li tylko lukratywne cele, więc powinności obywatelskie najlepiej ignorować lub trzeba stroić sobie z nich żarty, bo i tak nic nie zmienimy. A tak nie jest!

Wielcy umysłem zdemaskowali ongiś niejedną głupotę, nieraz wskazywali fantasmagorię tam, gdzie pozorowała racjonalizm i realizm oraz dali potomnym cenne wskazówki, jak sobie radzić z obecnością i pomysłami wpływowych abderytów. Dlatego niemałe wsparcie w walce (bo jest to najprawdziwsza walka) o formowanie zainteresowań i postaw społecznych u młodzieży znajdziemy w literaturze pięknej.

Na przykład, w ramach lekcji blokowej łączącej język polski, historię i wiedzę o społeczeństwie warto omówić problematykę bajki Ignacego Krasickiego *Wół minister*. Nie jest to długi tekst, więc przytoczmy go w całości:

*Kiedy wół był ministrem i rządził rozsądnie,
Szły, prawda, rzeczy z wolna, ale szły porządnie.
Jednostajność na końcu monarchę znudziła;
Dał miejsce wołu małpie lew, bo go bawiła.
Dwór był kontent, kontenci poddani – z początku;
Ustała wkrótce radość – nie było porządku.
Pan się śmiał, śmiał minister, płakał lud ubogi.
Kiedy więc coraz większe nastawały trwogi,
Zrzucano z miejsca małpę. Żeby złemu radził,
Wzięto lisa; ten pana i poddanych zdradził.
Nie osiedział się zdrajca i ten, który bawił:
Znowu wół był ministrem i wszystko naprawił.*

Mówiąc o twórczości biskupa warmińskiego, należy wpięrow wspomnieć o trudnych czasach, w których przyszło mu pisać, a więc o okresie panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego i słynnych dysputach w trakcie obiadów czwartkowych, smakowanych często pośród marmurów i luster pałacu Na Wodzie. Aby wyeksponować związek między historią, polityką i literaturą, warto by na tej lekcji powiedzieć o osiemnastowiecznych i terażniejszych systemach sprawowania rządów w Polsce; nawiązać także do Monteskiuszowskiego trójpodziału władzy, forsowanego w okresie Sejmu Czteroletniego właśnie przez Poniatowskiego (zob.: Stanisław Rosik, *Poczet Polskich Królów i Ksiązt. Stanisław August Poniatowski i jego czasy*, Wrocław 2003, s. 14). W tym miejscu pojawi się zapewne termin „minister”, a więc należałoby zwrócić uwagę na zadania, jakie wiązały się z pełnieniem w rządzie tej funkcji dawniej i jak to wygląda dziś.

Interpretując tekst Krasickiego, musimy zadać uczniom pytania dotyczące treści bajki: Kto sprawował władzę? [lew]; Dlaczego autor wybrał właśnie postać lwa? [bo nazywany jest królem zwierząt]; Jakim ministrem był wół? [powolnym, ale porządnym]; Kto po nim sprawował rządy? [małpa i lis]; Z jakimi typami ludzi kojarzą się małpa i lis? [małpa – człowiek niepoważny, zabawny; lis – przebiegły, chytry, nieufny, ale też nieuczciwy]; Jaki był efekt rządów małpy i lisa? [katastrofa]; Kto naprawiał powstałe szkody? [wół].

Odpowiadając na te pytania, uczniowie powinni zwrócić uwagę na konwencję bajki literackiej i wskazać zarówno postacie i sytuacje dosłowne, jak i ich wymowę alegoryczną.

Aby wyraźniej zaznaczyć związek między treścią bajki sprzed dwustu lat a terażniejszością i dobitniej zaakcentować na lekcji, iż utwór ten zyskał pułap ponadczasowy, bo ciągle za sprawą poruszanych w nim problemów jest aktualny, warto pokazać uczniom bardziej lub mniej obszerny fragment nagrania filmowego z toczących się u nas nierzadko dyskusji politycznych przed kamerami w studiach telewizyjnych albo też przy sejmowej mównicy. Najlepiej – a wcale to nie takie trudne – trafić na moment zmian personalnych w rządzie. Jeszcze nie tak dawno w jednym z programów w telewizji publicznej reprezentanci różnych partii zażarcie kłócili się na temat zmian rządowych. Temat jakże ważny i poniekąd dotyczący wszystkich obywateli wyzwał u dyskutantów nadzwyczaj gorące emocje, a pewnie i obserwatorzy przed telewizorami również płonęli ze wstydu lub wściekłości. Właśnie wtedy wpadł mi do głowy pomysł z bajką Krasickiego, bo tekst ten jest wyśmienitą przestrogą i radą dla polityków, czym należy się kierować, gdy ważny urząd trzeba powierzyć w czyjejs ręce.

Po obejrzeniu filmu i komparatystycznemu potraktowaniu problematyki osiemnastowiecznego tekstu ze współczesnym życiem politycznym w Polsce można odwołać się do zasad demokracji, wyraźnie pokazujących, jaką marszrutę trzeba odbyć, aby znaleźć się u władzy i jakie wiążą się z tym konsekwencje dla wyborców. To pole do popisu dla nauczycieli od wiedzy o społeczeństwie; zadaniem polonisty jest natomiast przywołać słowa Krasickiego, który mimo upływu wieków ciągle uświadamia nam, jak ważne jest, aby nie lansować alegorycznych małp i lisów, nie wyśmiewać, lecz wspierać poczynania powolnego, ale pracowitego wołu!

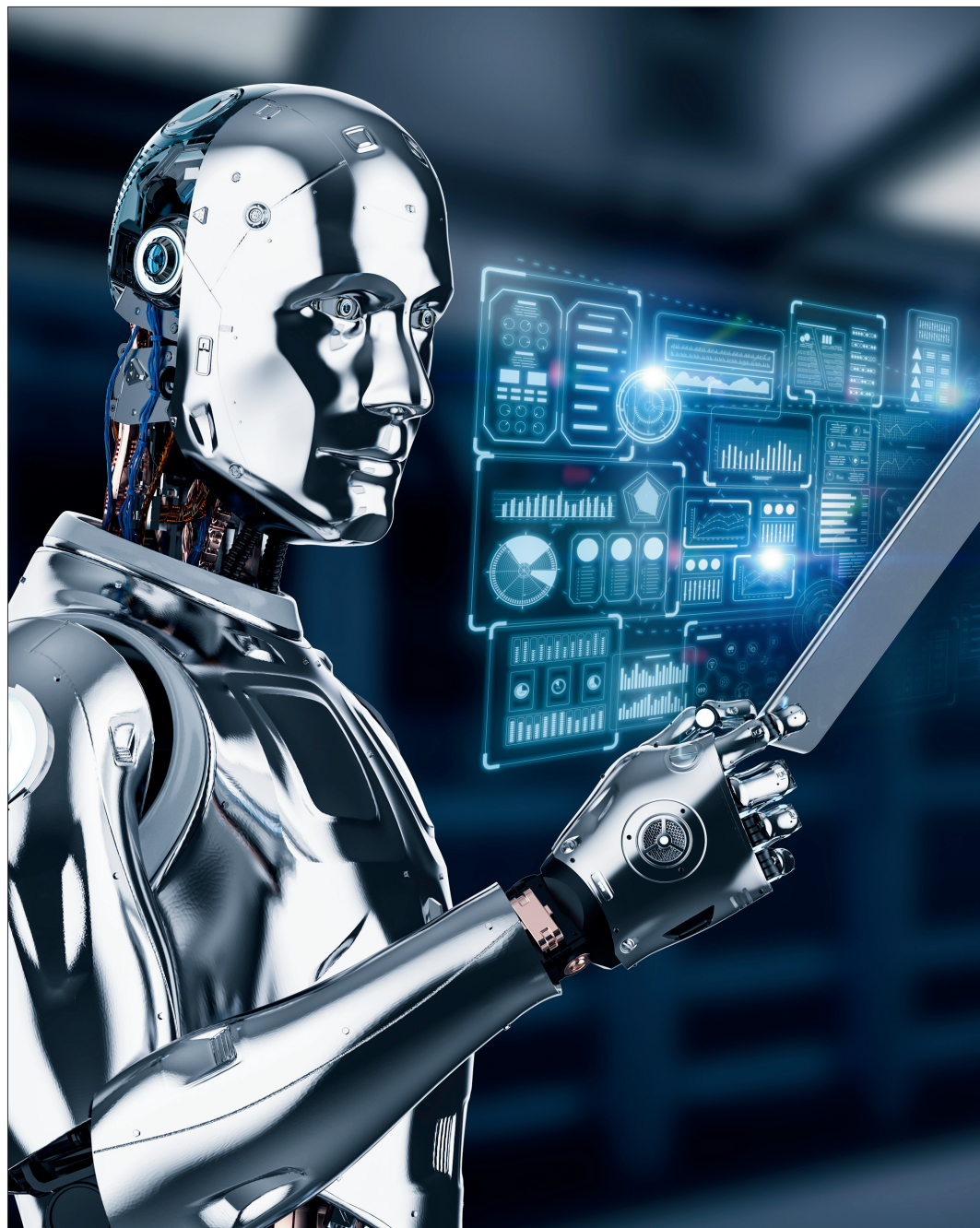
Na koniec warto przypomnieć *Rewizora* Mikołaja Gogola. Nietrafna ocena sytuacji i nieznanej osoby przybyłej do prowincjonalnego miasta doprowadziła mieszkańców do kompromitacji. Słowem postawili na złego konia. Pozostał im tylko śmiech z samych siebie!

Sztuczna inteligencja jest wśród nas...

Żyjemy w czasach niezwykłego przyspieszenia technologicznego, szczególnie w sferze informatycznej. Niektórzy porównują je z czasami starożytnymi. Niewątpliwie wpływ na to mają co rusz wybuchające epidemie, wojna w Ukrainie oraz globalizacja świata. Dzięki internetowi żyjemy w jednej globalnej wiosce, w której wszyscy o wszystkim wiedzą.

Kiedy w roku 2004 odbyła się premiera filmu science fiction „Ja, robot” w reżyserii Alexa Proyasa, mało kto przypuszczał, że świat przedstawiony w filmie będzie możliwy do osiągnięcia w jednym pokoleniu. Przypomnijmy, akcja tego filmu rozgrywa się w 2035 roku w Chicago, w którym roboty wykonują wszystkie prace służące człowiekowi, a więc sprzątają, przygotowują posiłki, kierują samochodami, a nawet opiekują się ludźmi starszymi i dziećmi. Maszyny stają się powoli przyjaciółmi ludzi, tak jak kiedyś psy i koty. W tym świecie prawie idealnym dochodzi jednak do śmierci jednego z twórców praw robotyki, który ginie w niejasnych okolicznościach... Do wątku tego filmu jeszcze wrócimy.

Czy jest możliwe, aby roboty przejęły funkcje ludzkie i rozwijały się bez kontroli człowieka? To pytanie zadają sobie wszyscy, którzy dziś zajmują się sztuczną inteligencją. Większości z nas AI kojarzy się z robotami i androidami. W rzeczywistości towarzyszy nam ona już od dość dawna, np. w telefonach komórkowych, smartwatchach. Rozpoznanie człowieka w dzisiejszych czasach nie stanowi już problemu. Systemy rozpoznawania twarzy nieustannie uczą się poznawania osób, oczu, zarostu, innych znaków szczególnych i błyskawicznie tworzą projekty ich wyglądu. Inteligentne lodówki informują nas o braku zaopatrzenia domu w produkty spożywcze. W powszechnym użyciu jest GPS, który podpowiada nam, jak najbezpieczniej dojechać do wybranego miejsca oraz jak ominąć korki. Przy zakupach internetowych często chatboty pomagają w wyborze odpowiedniego towaru, informują nas o statusie naszej przesyłki, podpowiadają też wiadomości, po które chętnie sięgamy. Skończywszy oglądać film, dostajemy podpowiedź o następnym. (Netflix). Gdy piszemy tekst na komputerze, mamy do dyspozycji autokorektę, która jest, na dobrą sprawę, częścią sztucznej inteligencji. Program analizuje znaki, które człowiek zapisuje, a następnie porównuje z wyrazami w słowniku. Jest też w stanie podpowiedzieć cały ciąg wyrazów po wpisaniu jednego słowa, a nawet wybrać nasze ulubione powiedzonka, których często używamy. W większości słyszeliśmy o AI, ale uważamy, że nie ma jej jeszcze.

Czym różni się AI od standardowych programów komputerowych? Programy komputerowe mają zasadniczo jedno ustalone wyjście, np. jeśli chcemy wystartować plik, to mamy tylko jedną poprawną odpowiedź. SI zajmuje się problemami, które nie mają jednoznacznie standardowej odpowiedzi, np. gdy program podpowiada nam wyrazy, to nigdy nie będzie wiedział do końca, jaki wyraz wybierzemy. SI musimy najpierw nauczyć, jakie odpowiedzi powinna dawać. Taki proces nazywa się uczeniem maszynowym. Wyróżniamy dwa typy uczenia maszynowego: uczenie z nauczycielem (przypomina naukę z nauczycielem)

i uczenie bez nauczyciela (nie znamy prawidłowych odpowiedzi, mamy tylko punkty, z których SI stara się sformułować odpowiedź na podstawie samego ich położenia).

Jeśli istnieje sztuczna inteligencja, to musi istnieć prawdziwa inteligencja, którą ta sztuczna próbuje naśladować. Zgodzimy się wszyscy, nie wchodząc w szczegóły, że prawdziwa inteligencja to ludzie i zwierzęta. Czyli należy stworzyć taki program, który będzie naśladował człowieka w całej jego złożoności. Innymi słowy, musimy nauczyć komputer tego, co umie człowiek. A człowiek umie bardzo dużo rzeczy: mówić, czytać, pisać, rozumieć, chodzić, używać narzędzi i najważniejsze – odczuwać. W praktyce nie jest to możliwe, ponieważ nie da się wprowadzić takiej ilości danych. Na dodatek, jeśli spojrzymy na człowieka, to dostrzeżemy, że nie wszystkich czynności uczy się poprzez naśladowanie, np. jazdy rowerem uczy się metodą prób i błędów oraz słuchając podpowiedzi dorosłych (dziecko nie może zauważyć pracy mięśni czy zasad jazdy na jednośladowie). Pomyśl jest taki, aby stworzyć robota, który jest w stanie uczyć się samemu. Wśród wielu sposobów uczenia się najlepsze byłoby dla robota uczenie się z własnego doświadczenia. Człowiek wybiera zawsze te drogi, które przynoszą mu korzyści, chociaż potrafi też pomóc bezinteresownie, a nawet niekiedy tracąc. Odpowiedzią jest mózg, który wprowadzie nie odczuwa fizycznie wartości pieniądza, ale jako nagrodę lub karę odczuwa to, czy jest smutny czy wesoły. Mózg dostaje porcję endorfin lub nie. Robot natomiast, wykonując czynność, otrzymuje porcję liczb dodatnich lub ujemnych. Mówiąc krótko, odczucia należy zamienić w liczby (!).

Ci, którzy zajmują się AI zadają sobie pytanie: czy sztuczna inteligencja przyniesie ludzkości więcej szkód, czy też będzie wybawieniem? Na pewno zmieni świat, w którym żyjemy. Znikną pewne miejsca pracy i pojawią się nowe. Będzie to związane z tym, czy w zawodach zostaną wprowadzane nowe technologie. Wśród zawodów, które znikną wymienia się profesje związane z mediami, a więc dziennikarze, redaktorzy, analitycy danych, prawnicy, analitycy finansowi, handlarze, nauczyciele, księgowi, marketerzy itp. Rozwój technologii zawsze eliminował zawody wykonywane przez człowieka, np. nie ma już praktycznie zawodu telefonistki. Do lamusa przejdzie większość zawodów niskokwalifikowanych. Będziemy świadkami wymierania zawodów zwłaszcza fizycznych. Większość zadań wypełnią maszyny i ten trend będzie się rozwijał. Przykładem tego jest już fabryka w Japonii, wybudowana u stóp góry Fudzi, w której roboty produkują roboty (Fanuc). Nie skarżą się na ciemności, uciążliwą pracę, czy brak urlopu. Jeżeli tak dalej będzie, to będziemy mieli wielki problem, co zrobić z ludźmi, którzy staną się bezużyteczni.

Mówi się dzisiaj, że wojny nie wygrywa się siłą wojsk i maszyn bojowych, a wiedzą i technologiami. Niestety, dziś możemy to zobaczyć na własne oczy patrząc na obrazy z Ukrainy. Państwo, które wie wszystko o przywódcach kraju, z którym konkuruje może wyprzedzać jego działania, a nawet wpływać na nie i nie musi wypowiadać wojny, by zwyciężyć. Może sabotować ich najważniejsze działania. To wciąż możliwe scenariusze, a nie fakty.

I jeszcze jeden aspekt AI. W pracy z dzieckiem nie powinno się dawać gotowej wypowiedzi, tylko tak je prowadzić, aby samo doszło do dobrego rozwiązania (nagroda). Dzisiaj w szkołach trwa dyskusja, nie czy, tylko kiedy dziecko powinno wziąć do ręki laptopa. Warto więc wiedzieć, jak działa to, co wychowuje nasze dzieci. Przecież informacje, które czerpie z internetu musiał ktoś wprowadzić. Jedno staje się już pewne, że AI wraz z wprowadzaniem nowych technologii oraz rozszerzonej rzeczywistości będzie miała znaczący wpływ na nasze życie a szczególnie naszych dzieci. Ale to już temat na następny artykuł.

Spektrum autyzmu – spektrum możliwości.

O wsparciu uczniów z ASD słów kilka

Współczesna szkoła to zbiór różnorodnych osobowości, stylów, charakterów. Różnorodność szkolną w tym rozumieniu łatwo nam pojąć i zaakceptować. Czas jednak poszerzać horyzonty i otworzyć się na to, co nienamacalne i trudniej dostrzegalne – neuroróżnorodność. Coraz częściej bowiem do klas trafiają uczniowie o nietypowym profilu rozwojowym, jakimi są dzieci w spektrum autyzmu. Organizacja efektywnych zajęć dla uczniów z ASD (autism spectrum disorder) i integracja społeczności klasowej są kluczowe, by efektywnie wspierać dzieci i młodzież w spektrum autyzmu i ułatwić im funkcjonowanie w roli uczniów.

Ucz się, ucz, bo nauka to potęgi klucz

– czy to tylko rodzicielski frazes? Bynajmniej. Posiadanie specjalistycznej wiedzy, pozwalającej na zrozumienie specyfiki funkcjonowania uczniów z ASD, jest fundamentem efektywnego ich wsparcia w szkolnej przestrzeni. Zaburzenia ze spektrum autyzmu obejmują głównie nieprawidłowości w zakresie inicjowania i podtrzymywania interakcji społecznych i komunikacji, a także skłonność do ograniczonych, stereotypowych wzorców zainteresowań i aktywności. Należy jednak pamiętać, że spektrum autyzmu jest zaburzeniem heterogenicznym – nie znajdziemy dwóch osób z ASD funkcjonujących identycznie. Brak klucza, brak jednego obrazu klinicznego – uczniowie w spektrum autyzmu różnią się od siebie, tak, jak różnią się osoby neurotypowe. Różnice te nie dotyczą tylko nieprawidłowości/deficytów i błędem byłoby sprowadzanie funkcjonowania osób w spektrum tylko do tych kategorii. Nierzadko zdarza się, że prezentują wysepkowe umiejętności przestrzenne, językowe, matematyczne, itp. Warto więc organizować swoje oddziaływania w sposób, który pozwoli uczniowi z ASD rozwijać swoje zainteresowania. W tym miejscu należy wspomnieć, że odpowiednią organizację oddziaływań poprzedza zrozumienie

specyfiki ASD, a rozumienie z kolei bezpośrednio związane jest z posiadaniem wiedzy. Łatwo więc wywnioskować, że kształcenie się i poszerzanie swej wiedzy na temat zaburzeń ze spektrum autyzmu stanowi klucz do efektywnego wsparcia uczniów.

Mniej znaczy więcej

Rozmowy osób neurotypowych przepełnione są żartami, ironią, metaforami. Jest to swoista gra słów, w którą osoby w spektrum autyzmu często grać nie potrafią. Okazuje się, że „czytanie między wierszami”, którego nikt nas nie uczył, stanowi nie lada wyzwanie dla osób z ASD. By ułatwić komunikację werbalną, warto zadbać o stosowanie krótkich, prostych, zwięzłych komunikatów, poprzedzonych imieniem ucznia. Unikanie słów polisemicznych, związków frazeologicznych i szybkiego tempa wypowiedzi to klucz do efektywnej komunikacji werbalnej z uczniem z autyzmem. Zamiast wymagać prawidłowej interpretacji komunikatu w gąszczu wypowiedzianych przez nas słów, zadbajmy o jednoznaczność i dosłowność swoich wypowiedzi. Uwzględniając fakt, że osoby z ASD są w większości wzrokowcami, warto również wspierać komunikaty werbalne wizualizacją. To da nam pewność, że nasz komunikat zostanie odpowiednio zrozumiany. Jeśli natomiast pracujemy z uczniem niewerbalnym, jednym z pierwszych działań jakie powinniśmy podjąć jest dostarczenie mu sposobu komunikowania się poprzez zastosowanie AAC – alternatywnych i wspomagających metod komunikacji.

Pamiętajmy, że komunikacja to nie tylko słowa. Bywa, że w jednym spojrzeniu lub geście zawarta jest cała treść, którą chce przekazać nam partner komunikacyjny. Podczas komunikowania się z uczniem w spektrum musimy mieć świadomość, że identyfikacji i interpretacji naszej mimiki i gestykulacji najprawdopodobniej będzie dla niego problematyczna. Może zatem nie wiedzieć co oznaczają łzy, grymasy, uniesione brwi, poszczególne gesty. Nie jest to oznaka braku empatii. Tego wszystkiego musimy go nauczyć.

Przyjazna przestrzeń

Odpowiednia organizacja przestrzeni klasowej jest kluczowa by cele edukacyjno-terapeutyczne mogły zostać osiągnięte. Specyficzne w tym zakresie potrzeby uczniów z autyzmem determinowane są ich trudnościami w adaptacyjnym reagowaniu na bodźce sensoryczne – nadwrażliwością lub podwrażliwością – które mogą przejawiać się w zakresie jednego lub kilku zmysłów. Dziecko nadwrażliwe może np. impulsywnie reagować na światło, dźwięk, zapach itp., natomiast w sytuacji niedowrażliwości uczeń prawdopodobnie będzie chciał dostarczyć sobie stymulacji w obrębie danego zmysłu (może np. machać rękoma przed oczami, wachać przedmioty, smakować rzeczy niejadalne itp.). Istotne jest rozpoznanie sensorycznych potrzeb ucznia i dostosowanie przestrzeni. W trosce o jego komfort możemy np. zaproponować by zajął konkretne miejsce w klasie (wolne od dodatkowych bodźców) czy zorganizować ciche dzwonki – możliwości jest sporo. Oprócz odpowiedniej organizacji przestrzeni kluczowe jest również dostosowanie wymagań edukacyjnych i stosowanych metod i form pracy do możliwości ucznia z ASD.

Wszystko zgodnie z planem

By móc efektywnie wspierać naszego ucznia w spektrum musimy zapewnić mu przede wszystkim (tak jak każdemu innemu dziecku) poczucie bezpieczeństwa. Oprócz nawiązania z nim pozytywnej, ciepłej relacji, kluczowe dla dalszych oddziaływań jest zapewnienie uczniowi komfortu psychicznego podczas poszczególnych zajęć. Możemy tego dokonać

m. in. poprzez ustalenie harmonogramu dnia – zapoznanie ucznia z poszczególnymi zajęciami/czynnościami, które w ciągu dnia będą realizowane. Uporządkowanie aktywności daje uczniowi z ASD poczucie bezpieczeństwa i kontroli otoczenia. Plan poszczególnych aktywności możemy wykonać w formie obrazków lub skryptów (napisów), które będą stanowiły dla ucznia wskazówkę do wykonania kolejno zadań. Obrazki/skrypty drukujemy i wkładamy do segregatora albo naklejamy na klasową ścianę, czy przypinamy na tablicę korkową. Istnieją również aplikacje dla uczniów z autyzmem, w których możemy tworzyć takie plany aktywności. Forma planu może być dowolna – wszystko zależy od preferencji i możliwości dziecka. Priorytetową kwestią jest zachowanie spójności oddziaływań z ustalonym wcześniej harmonogramem i unikanie zmian. Jeśli zmiana jest konieczna i nieunikniona, należy poinformować ucznia o tym możliwie najwcześniej i dokonać stosownych modyfikacji w planie aktywności. Każde odstępstwo od ustalonego wcześniej harmonogramu może jednak wywołać u naszego ucznia niepokój (czasem wręcz zachowania niepożądane/agresywne), ponieważ burzy jego poczucie bezpieczeństwa.

Priorytetem motywacja

Wielu uczniów z autyzmem nie przejawia wewnętrznej motywacji do tego, by podjąć się jakiegoś działania (spoza obszaru ich szczególnych zainteresowań). Motywacja wewnętrzna występuje wtedy, gdy bodźcem staje się samo wykonywanie danej czynności albo satysfakcja po jej wykonaniu. Należy również wspomnieć o motywacji zewnętrznej – to z niej właśnie nauczyciele mogą korzystać pracując z uczniami w spektrum autyzmu. Wiąże się ona z konsekwencją zachowania – uzyskaniem nagrody (lub uniknięciem kary). Chcąc więc zmotywować uczniów z ASD należy chwalić i nagradzać za wykonywane czynności i prezentowane zachowania. Ważne, by uczeń otrzymał jasny komunikat – musi wiedzieć za co konkretnie jest wzmacniany i które zachowanie jest tym pożądanym. To pozwoli zwiększyć prawdopodobieństwo zaprezentowania właściwego zachowania w przyszłości. Każda, nawet nieporadna próba wykonania zadania jest godna pochwały – małymi krokami do celu.

Akcja – integracja

Pomóżmy uczniom neurotypowym poznać i zrozumieć specyfikę funkcjonowania ich kolegów i koleżanek w spektrum autyzmu. Proces ten można rozpocząć od organizacji zajęć poszerzających wiedzę na temat autystycznego spektrum zaburzeń, a także zajęć integrujących grupę. Warto podejmować działania o charakterze antydyskryminacyjnym, zorientowane na odpowiednie relacje rówieśnicze. W ten sposób możemy realnie integrować klasę i tym samym wesprzeć funkcjonowanie naszego ucznia z ASD w sferze społecznej. Wrażliwość na potrzeby uczniów (w spektrum autyzmu) i odpowiednia reakcja na ewentualne problemy stanowią fundament organizacji odpowiednich warunków do integracji.

Olimpia Dubiel,

terapeuta dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, pedagog specjalny w zakresie terapii pedagogicznej i oligofrenopedagogiki, terapeuta metody A. Tomatisa, nauczyciel terapeuta w oddziale specjalnym dla dzieci z autyzmem w przedszkolu w Kaliszu, autorka publikacji naukowych

Pomysł na lekcję wychowawczą – o edukacyjnych walorach komiksu

Lekcje wychowawcze nie muszą być nudne! Co więc należy zrobić, żeby przekazywać uczniom ważne i ponadczasowe wartości w nowoczesnej formie? Jednym ze sposobów będzie wykorzystanie edukacyjnych walorów komiksów podczas lekcji wychowawczych. Sukces gwarantowany, ponieważ już fragment popularnego wśród dzieci komiksu może być pretekstem do rozważań na temat wartości, wzorów postępowania a nawet emocji.

*„Skoro chcę zbudować most, po którym przejdzie mój uczeń,
po drugiej stronie musi ktoś na niego czekać.
Ja wypuszczam go spod swoich skrzydeł jako nauczyciel,
wychowawca, ale muszę wiedzieć,
kto poda mu dłoń po drugiej stronie rzeki
i czego będzie od niego oczekiwał”.*
~ Katarzyna Skolimowska

Warto dłużej zastanowić się nad wypowiedzią Katarzyny Skolimowskiej (2017: 10) odnośnie do lekcji wychowawczych prowadzonych w szkołach. W publikacji, której jest współautorką wyraża ona swoje zdanie w następujący sposób „Chciałabym, aby w pokojach nauczycielskich zaczęto rozmawiać o lekcjach wychowawczych nie jak o kuli u nogi, ale jak o możliwościach – dla Was i Waszych uczniów. Aby na twarzach nauczycieli zamiast znudzenia malowała się fascynacja, a oczy błyszczały im niczym diamenty”. Niestety lekcje wychowawcze traktowane są przez nauczycieli często w sposób dość lekceważący. Nie

prowadzą one do integracji grupy, wzajemnego poznania oraz kształtowania kompetencji funkcjonowania w społeczeństwie. Nauczyciele często lekcje wychowawcze wykorzystują na załatwienie spraw formalnych, co też jest dość istotne, ale nie najważniejsze. Powinno się kłaść szczególny nacisk na umiejętność efektywnej współpracy, rozwój emocjonalny i społeczny uczniów. Bardzo ważnym aspektem jest kształtowanie umiejętności rozumienia i nazywania swoich odczuć i emocji. Może warto więc przekazywać uczniom tak ważne wartości w przystępny i ciekawy dla nich sposób?

Należy zwrócić szczególną uwagę na problem braku zainteresowania czytelnictwem wśród uczniów w wieku wczesnoszkolnym. Żyjemy w czasach, kiedy urządzenia elektroniczne pochłaniają większą część naszej uwagi. Wszyscy nauczyciele i wychowawcy powinni więc podjąć trud ukierunkowania i zwrócenia uwagi dzieci na książki. Jak píše Anna Konarzewska (2019: 39) „*Przede wszystkim należy zainteresować czytaniem, literaturą. (...) Młodzi ludzie są ciekawi świata i często brakuje im po prostu informacji, dlaczego muszą czytać dany tekst. Trzeba ich zaintrygować dziełem, podać powody, dla których warto daną książkę wypożyczyć i przeczytać*”. Może warto więc zacząć przygodę z czytaniem od dość prostej formy, jaką jest komiks? Kolorowe ilustracje przedstawiające treść opowieści oraz krótkie wypowiedzi postaci umieszczone w formie dymków z pewnością zwrócą uwagę dzieci.

Literatura wywiera bardzo duży wpływ na wszechstronny rozwój każdego człowieka. Stefan Sawicki (1992: 103) pisze, że „*Dzieło literackie jest swoistym przesłaniem człowieka do człowieka. Śladem twórcy, lecz i apelem do odbiorcy*”. Czytanie pobudza naszą wyobraźnię oraz wzbogaca słownictwo. Ma bezpośredni wpływ na kształtowanie światopoglądu oraz postaw społecznych. Często czytelnicy utożsamiają się z bohaterami. Literatura oddziałuje na naszą psychikę i skłania do przemyśleń, przez co często ma wpływ na późniejsze podejmowanie decyzji i dokonywanie wyborów w codziennym życiu.

Komiks jako książka kojarzy nam się przede wszystkim z opowieściami o postaciach z fikcyjnego świata, głównie z super bohaterami, którzy przeżywają niesamowite historie. Jak więc wykorzystać te historie podczas lekcji wychowawczych? Należy dobrać tekst niosący ze sobą odpowiednie przesłanie. Zadaniem uczniów będzie więc analiza tekstu oraz wysunięcie wniosków.

Forma komiksu ulegała stopniowym zmianom na przestrzeni lat. Na początku istniał jako krótkie wstawki z kilkoma obrazkami zamieszczane w gazetach, dopiero później pojawiły się czasopisma i gazetki tematyczne. W dzisiejszych czasach publikowane są gazetki, czasopisma a nawet książki poświęcone w całości komiksom różnych autorów o różnorodnej treści. Komiks jest bardzo ważnym elementem, który z biegiem lat zyskuje coraz większą popularność.

Jak pisze Jerzy Szyłak (1999: 5) w publikacji „Komiks w kulturze ikonicznej XX wieku” „*Komiks jest „dzieckiem” XIX wieku. Jego powstanie stało się możliwe dzięki ówczesnym poszukiwaniom artystycznym, estetycznym założeniom, które je wyprzedzały i celom, które twórcy pragnęli osiągnąć swoimi dziełami*”. Autor twierdzi, że komiks przypomina cykl obrazów zestawionych ze sobą. W wizualny sposób zostaje przedstawiona dynamika i fabuła danej historii. Treść tekstu jest wpisana w różnokształtne dymki, co ma bezpośredni wpływ na rozwój wyobraźni.

Żeby zainteresować uczniów danym tematem, należy wybrać taki, który będzie dla nich przystępny i dostosowany do ich potrzeb i możliwości. Należy więc podążać za trendami i zastanowić się, co aktualnie jest „modne” w świecie popkultury. Takim przykładem komiksów, które aktualnie świętują swój wielki powrót są między innymi: seria komiksów *Czarodziejki Witch, Muminki*, wszystkie dostępne na rynku komiksy z *Kaczorem Donaldem* w roli głównej, a nawet cieszące się niekończącą sławą gazetki i czasopisma dziecięce takie jak: *Lego Marvel – Avengers* oraz *Lego Star Wars*, a nawet dla młodszych odbiorców *LEGO City*. Istnieje też gazetka, która cieszy się bardzo dużą popularnością wśród dziewczynek – jest to *LEGO Friends*. Na rynku wydawniczym jest szeroka oferta komiksów, gazetek i czasopism skierowanych dla dzieci, ale także cieszących się dużym zainteresowaniem wśród osób dorosłych, które z nutą nostalgii wracają do swoich dziecięcych lat i wspomnień.

Seria komiksów *Czarodziejki W.I.T.C.H.* jest kultową serią komiksów, która opowiada o przyjaźni pięciu czarodziejek, mierzących się z różnymi przeciwnościami losu. Każdy komiks niesie ze sobą ponadczasowe wartości. Są to lekkie i wartościowe historie o przyjaźni, miłości dorastaniu, a nawet próbach walki dobra ze złem. Już na pierwszy rzut oka w małych fragmentach komiksu możemy dostrzec wartości, które będą podstawą do dalszych analiz.

Kultowe i znane na całym świecie *Muminki* autorstwa Tove Jansson od samego początku bawią nas i uczą. Seria ta składa się z 4 tomów, które zawierają czarno-białe opowiadania w formie komiksu. Charakteryzują się one przede wszystkim dużą dawką humoru, ukazują, że nie wszystko w życiu jest takie, jak sobie zaplanujemy. Tytułowe *Muminki*, czyli trolle mieszkające w magicznej krainie są to postacie barwne, beztroskie a zarazem bezpośrednie. Przygody, które przeżywają główni bohaterowie są bardzo wartościowe, dowcipne a za razem skłaniają do stawiania pytań egzystencjalnych, które mogą być skierowane dla odbiorców w każdym wieku.

Komiksy, których głównym bohaterem jest Kaczor Donald to między innymi takie tytuły jak: *Gigant Mamut, MegaGiga, Gigant Extra, Kaczogród* oraz wiele innych publikacji dostępnych w bibliotekach, księgarniach i kioskach. Kaczora Donalda nikomu nie trzeba przedstawiać, znają go wszyscy. Nasz bohater bardzo pozytywnie podchodzi do życia. Jest dość gwałtowny i wybuchowy. Zawsze los ma dla niego inne plany i jego zamiary kończą się w zupełnie inny sposób, przez co próbuje radzić sobie z problemami życia codziennego. Może on zawsze liczyć na pomoc swoich przyjaciół – między innymi na Myszke Mickey,

Minnie, Goofy’iego, Diodaka oraz siostrzeńców. Można więc poddać dogłębnej analizie postępowanie bohaterów komiksu. Dzięki pracy z tego typu lekturą będziemy w stanie rozbudzić w uczniach wrażliwość na dobro własne i innych, a nawet sprecyzować cele, jakie uczniowie chcą osiągnąć w bliskiej i odległej przyszłości. Komiksy te są więc bardzo refleksyjne i dają szerokie pole do działań dydaktyczno-wychowawczych.

A co z gazetkami i czasopismami skierowanymi do dzieci, które zawierają krótkie komiksy? Wspomniane wcześniej tytuły, takie jak *LEGO Marvel-Avengers*, *Lego Star Wars*, *Lego City* oraz *LEGO Friends* są fundamentem popkultury wśród dzieci i młodzieży w dzisiejszych czasach. Kolorowe czasopisma przyciągają uwagę najmłodszych. Komiksy w nich umieszczone rozwijają wyobraźnię i wpływają na kształtowanie osobowości dziecka. Czasopisma skierowane dla dzieci na przestrzeni lat zmieniły się pod względem treści i formy. Zamieszone teksty bawią i uczą, a co najważniejsze zawierają przesłanie moralne. Ukazują też wzorce zachowań, jakimi należy kierować się w życiu, które można zauważyć w przygodach bohaterów danego komiksu. Klocki LEGO wpływają na rozwijanie kreatywności uczniów. Do każdej gazetki dołączona jest przeważnie tematyczna minifigurka lub prosta konstrukcja z klocków LEGO, co sprzyja budzeniu zainteresowań oraz dostarcza pomysłów na kreatywną zabawę. Wykorzystanie elementów zabawy w edukacji i nawiązanie do komiksu jest więc fenomenalnym połączeniem. Ta popularna zabawka jest atrakcyjnym narzędziem, które umożliwi prowadzenie zajęć w innowacyjnej formie. Zadaniem nauczyciela jest więc nakierowanie uwagi ucznia na wartości, jakie niesie ze sobą komiks. Podarowanie uczniowi gazetki nie przyniesie oczekiwanych rezultatów bez odpowiednio poprowadzonego dialogu ukierunkowanego na dane wartości.

Bibliografia:

- J. Szyłak, (1999). *Komiks w kulturze ikonicznej XX wieku. Wstęp do poetyki komiksu*. Gdańsk: Wydawnictwo Słowo/Obraz Terytoria.
- A. Konarzewska, (2019). *Być (nie)zwykłym wychowawcą*. Warszawa: Warszawska Firma Wydawnicza.
- K. Skolimowska, M. Kud, (2018). *Wychowanie do osobistego rozwoju – Pomysły na lekcje rozwijające kompetencje miękkie i umiejętności osobiste wśród dzieci i młodzieży część 2*. Warszawa: Difin SA.
- S. Sawicki, (1992) *Problematyka aksjologiczna w badaniach literackich*, w: *Problematyka aksjologiczna w nauce o literaturze*, Sawicki, S., Tyszczyk, A. (red.), Lublin, s. 103; Wiśniewska, G. (1999) *Uczyć polskiego, bawiąc i wychowując*, Kielce.

Klaudia Suchecka,

ukończyła studia magisterskie z pedagogiki na specjalności: Wychowanie przedszkolne i nauczanie początkowe na Wydziale Studiów Edukacyjnych w Poznaniu. Obroniła pracę magisterską w 2022 roku na temat „*Rozwijanie kompetencji i zainteresowań czytelniczych dzieci w wieku wczesnoszkolnym*”. Jej główne zainteresowania naukowe dotyczą czytelnictwa dzieci i młodzieży, zastosowania metod aktywizujących w edukacji oraz zagadnień dotyczących edukacji alternatywnej. W wolnym czasie miłośniczka książek, potteromaniaczka, kolekcjonerka zabawek – między innymi figurek kolekcjonerskich Funko POP, lalek Barbie oraz AFOL’ka, czyli dorosła fanka klocków LEGO.

Znaczenie przyrody dla rozwoju dziecka

Dziecięcy psychologowie twierdzą, iż częste przebywanie na łonie natury ma wiele zalet i jest ważne w okresie dzieciństwa. Świat przyrody jest dla dziecka czymś bardzo bliskim, w nim czuje się ono bezpiecznie i dobrze. To właśnie tu dzieją się niepowtarzalne zjawiska: niezdarny żuk spaceruje wśród liści, zachwycający motyl beztrząsowo fruwa nad łąką i zastępy mrówek ... gdzie one wciąż tak śpieszą? Środowisko naturalne nasuwa u naszych pociech wiele pytań, wywołuje zaskoczenie. Czy obcujący ze środowiskiem przyrodniczym maluch rozwija w sobie wrażliwość artystyczną, dzięki której doznaje wielu radosnych wrażeń i przeżyć? Niewątpliwie tak. Dlatego tak ważne jest, aby dzieci miały bezpośredni kontakt z przyrodą, aby szukały, porządkowały, eksperymentowały i wyciągały wnioski.

Bezpośrednie zetknięcie z naturą stwarza u dziecka szerokie możliwości doświadczeń umysłowych pobudzających również jego rozwój intelektualny.

Cokolwiek dziecko poznaje – to zawsze zaczyna od poznawania świata, a tym „światem” jest otoczenie przyrodnicze. Uczymy się działając.

Jestem nauczycielem wychowania przedszkolnego. Swoją pracę wielokrotnie wzbogacałam w różnego rodzaju działania dydaktyczne, które dawały wymierne efekty.

Na podstawie wieloletniego doświadczenia pedagogicznego mogę stwierdzić, iż dla rozwoju poznawczego dziecka przyroda jest nieocenionym wychowawcą i nauczycielem. Dlatego w swojej pracy uczę dzieci do bycia uważnym obserwatorem otaczającej rzeczywistości i zachodzących w niej zjawisk. Opracowana przeze mnie innowacja jest zachętą do podejmowania działań pedagogicznych o charakterze przyrodniczym.

Temat innowacji: „Cztery pory roku w przyrodzie”

Rodzaj innowacji: programowa

Autor innowacji: Ewa Martużalska

Zakres innowacji: Dzieci 5,6 latnie

Miejsce realizacji: Przedszkole

Czas realizacji: 1 rok szkolny

Wstęp: Założeniem wychowania przedszkolnego jest m. in. postępowanie aktywizujące procesy rozwojowe dziecka. Budowanie właściwej postawy wobec przyrody najlepiej rozpocząć już od wczesnych lat życia malucha, wykorzystać codzienne aktywności do przekazania im ważnej wiedzy o przyrodzie, uwrażliwiać na jej piękno. Dzieci w wieku przedszkolnym cechuje niezwykła ciekawość otaczającego je świata. Interesują się one wszystkim, co dzieje się w ich najbliższym otoczeniu, wypytują dorosłych o tajniki życia zwierząt, złożoność zjawisk przyrodniczych.

Motywacja wprowadzenia innowacji: Inspiracją do wprowadzenia innowacji „Cztery pory roku w przyrodzie” jest wspieranie procesów poznawczych dzieci. Innymi czynnikami motywującymi są: poszerzenie oferty edukacyjnej przedszkola, wyjście naprzeciw oczekiwaniom rodziców dzieci.

Założenia innowacji

Treści innowacji są zaplanowane zgodnie z porami roku i są realizowane od września do czerwca, rozpoczynając od roku szkolnego. Treści mogą być modyfikowane w trakcie procesu dydaktycznego przez nauczycieli, którzy zechcą uatrakcyjnić je o własne pomysły.

Cel główny

Rozbudzanie u dzieci ciekawości otaczającym światem przyrody, kształcenie wrażliwości na otaczające środowisko przyrodnicze.

Cele szczegółowe

Dziecko:

- za pomocą zmysłów potrafi obserwować i poznawać świat przyrody,
- posiada umiejętność posługiwania się lupą, mikroskopem, lornetką oraz dostępnymi atlasami przyrodniczymi,
- potrafi formułować spostrzeżenia i wnioski,
- aktywnie uczestniczy w zabawach badawczych
(dziecko – ogląda, szuka, obserwuje, porównuje, bada, eksperymentuje).

Metody

Oglądowe: obserwacja, pokaz,
praktycznego działania, spacer, wycieczki, zajęcia w terenie,
doświadczenie i eksperyment.

Słowne: rozmowa, instrukcja, opis.

Formy

Praca z całą grupą, praca indywidualna.

Przewidywane osiągnięcia

Dziecko:

- rozumie podstawowe pojęcia i zjawiska przyrodnicze,

- nabiera odpowiedzialności i troski o otaczający świat zwierząt i roślin,
- wypowiada się na tematy związane z bezpośrednim przeżywaniem, doświadczaniem, odkrywaniem,
- chętnie przebywa w naturalnym środowisku i potrafi się nim cieszyć.

Tematyka innowacji

WIOSNA

- Stworzenie gazetki tematycznej pt. „Wiosna” omówienie zmian w przyrodzie w okresie wiosennym m.in. dłuższy dzień, przyloty ptaków, budzenie się niektórych zwierząt;
- „Drzewa liściaste” – rodzaje drzew i ich nazwy, oglądanie czasopism i albumów, prezentacja multimedialna, stworzenie albumu „Drzewa liściaste”;
- „Z przyrodą za pan brat” wycieczka do rezerwatu przyrody „Olbina” w gminie Brzeziny;
- „Wiosna na łące” – spacer i pikniki, obserwacje przyrody z użyciem lup i lornetek;
- Zapoznanie z etapami rozwoju żaby, motyla i biedronki (prezentacja multimedialna);
- Stworzenie gazetki tematycznej „Tych kwiatów nie zrywamy”;
- „Mini ogródek” – założenie ogródka przedszkolnego, wysiew nasion, podlewanie i pielęgnacja roślin;
- „Woda” – poznanie rodzajów zbiorników wodnych, roślin i ryb zamieszkujących wody słodkie (prezentacja multimedialna) oraz obiegu wody w przyrodzie;
- „Dzień drzewa” – posadzenie drzewa w ogrodzie przedszkolnym, zapoznanie z budową drzewa i rodzajami drzew;
- Założenie indywidualnych zasiewów rzeżuchy i owsa;
- „Chrońmy przyrodę” teatrzyk z okazji Międzynarodowego Dnia Ziemi;
- „Wielkanocny kiermasz” – sprzedaż wierzbowych kotków, stroików wykonanych z materiałów przyrodniczych oraz rzeżuchy i owsa.

LATO

- Stworzenie gazetki tematycznej pt. „Lato”, omówienie zmian przyrody w okresie lata;
- „Letnie ziółka” – zajęcia w terenie z kartami pracy, poznanie pożytecznej roli roślin łąkowych, zbiór ziół;
- Zasuszanie roślin łąkowych i wykonanie „Mini zielnika”;
- „Polskie zwierzęta chronione” – poznanie polskich zwierząt chronionych;
- „Wakacyjne porady” – spotkanie z policjantem, poznanie zagrożeń nad wodą, w lesie, na polu, na drodze;
- „Witaminy na talerzu” – wykonanie kanapek z użyciem samodzielnie wyhodowanych warzyw;
- Podsumowanie zajęć i zorganizowanie konkursu wiedzy;
- Uzyskanie odznak „Przyjaciół Ziemi”;
- „Letnie wróżki” – udział w przedstawieniu w samodzielnie wykonanych strojach ekologicznych;
- „Mini biesiada” poczęstunek dla rodziców, potrawy wykonane z warzyw ogródka przedszkolnego.

JESIEŃ

- Stworzenie gazetki tematycznej pt. „Jesień”, omówienie zmian przyrody w okresie jesiennym m.in. krótszy dzień, odloty ptaków, częste opady;
- „Jesienny las” – wycieczka do lasu, zbieranie „darów lasu”, porównywanie różnego rodzaju szyszek, wykonanie prac plastycznych;
- „Badamy ziemię” – rozróżnianie różnych rodzajów ziemi, porównywanie przez dotyk i lupę;
- „Jabłkowe Święto” – wycieczka do sadu, udział w zabawach, wyciskanie soku z jabłek i degustacja różnych gatunków jabłek;
- „Jaka pogoda” – prowadzenie jesiennego kalendarza pogody;
- 4 października „Światowy Dzień Zwierząt” – inscenizacja słowno – muzyczna.

ZIMA

- Stworzenie gazetki tematycznej pt. „Zima” omówienie zmian przyrody w okresie zimowym;
- „Drzewa iglaste” – rodzaje drzew i ich nazwy, oglądanie czasopism i albumów, prezentacja multimedialna;
- Badanie właściwości śniegu i lodu, wykonywanie doświadczeń;
- „W krainie wiecznej zimy” – poznanie przyrody i zwierząt polarnych (prezentacja multimedialna);
- „Dokarmiamy ptaki” – zorganizowanie ptasiej stołówki w ogródku przedszkolnym;
- Spotkanie z leśniczym, zapoznanie z zabiegami pielęgnacyjnymi w lesie i sposobami dokarmiania zwierząt.

Ewa Martużalska

– nauczyciel mianowany – wychowanie przedszkolne i biologia
Miejsce pracy: Zespół Szkół w Iwanowicach (gmina Szczytniki)

Szkoła w duchu Pozytywnej Dyscypliny

Dziecko, które czuje się dobrze będzie chciało się dobrze zachowywać.

Sto lat temu Rudolf Adler zapoczątkował ideę holizmu czyli podejścia całościowego w psychologii. Był prekursorem psychologii indywidualnej, która widziała człowieka jako jednostkę osadzoną w społeczeństwie. Kontynuatorem myśli adlerowskich został jeden z jego uczniów, ale i przyjaciół – Rudolf Dreikurs. Stworzył on ideologię zachęty, która jest bardzo ważna w Pozytywnej Dyscyplinie. Nad tym podejściem wychowawczym pracowała Jane Nelsen amerykańska dr psychologii, która Pozytywną Dyscyplinę zaszczerpiła również na gruncie polskim dzięki trzem wspianiałym edukatorkom: Joannie Baranowskiej, Sylwii Anderson-Hanney i Agnieszce Białeckiej-Rutkowskiej.

Pozytywna Dyscyplina buduje społeczność szkolną, w której wszyscy poruszamy się w granicach 3 S Szacunku

Pozytywna Dyscyplina buduje społeczność szkolną pełną szacunku i życzliwości. Jest to najważniejszy szkolny czynnik chroniący dzieci i młodzież przed podejmowaniem zachowań ryzykownych. Na początku każdego roku szkolnego wychowawca tworzy z klasą kontrakt „trzy S szacunku” pytając uczniów o pomysły i potrzeby w temacie zasad panujących w grupie. W jaki sposób będziemy okazywać szacunek do siebie samego, do innych i do miejsca, w którym się uczymy? Co będziemy mówić do siebie? Co będziemy robić dla siebie i innych? Taki kontrakt pozwala zaspokoić potrzebę autonomii czyli wpływu na zasady funkcjonowania w grupie. Buduje przynależność i znaczenie każdego ucznia.

Pozytywna dyscyplina uczy, że uczniowie są mądrzy, zdolni i kompetentni.

Pozytywna Dyscyplina pomaga uczniom zaspokoić tak ważne potrzeby, jak poczucie przynależności i znaczenia w klasie oraz autonomii. Uczy ważnych umiejętności spo-

lecznych i życiowych, takich jak umiejętność pracy w grupie, szacunku, rozwiązywania konfliktów, rozwiązywania problemów, porozumiewania się z innymi, wyrażania swoich przekonań, rozpoznawania i wyrażania emocji i samoregulacji.

Jak uczyć się na błędach?

Pozytywna Dyscyplina przyjęła założenie, że dzieci uczą się doskonale na własnych błędach. Cztery P pomyłek pokazuje, jak to robić w sytuacji konfliktu. Schemat wygląda następująco. Najpierw przyznaj się sam przed sobą, że postąpiłeś niewłaściwie. Potem pójdziesz do kolegi/koleżanki, przyznaj się i powiedz, co zrobiłeś. Przeprós i zaproponuj rozwiązanie lub/i zapytaj jakie rozwiązanie może zaproponować druga strona. Wybierzcie wspólnie rozwiązania, które oboje zaakceptujecie.

52 metody na...

Pozytywna Dyscyplina zakłada, że każde dziecko potrzebuje innego klucza, który otwori jego serce. Skupia się na budowaniu kompetencji emocjonalno-społecznych po to, by uczeń był wyposażony w narzędzia do radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, kiedy przeżywa trudne emocje. Narzędzia takie, jak samoregulacja, zarządzanie emocjami, koło wyboru powodują, że trudnych zachowań ucznia jest coraz mniej a relacje w klasie są coraz lepsze.

Szkolenie bazowe wprowadza nauczycieli w świat Pozytywnej Dyscypliny pokazując jej idee, wyjaśniając skąd biorą się trudne zachowania dzieci i jakie metody wspierają nauczyciela w pracy wychowawczej. Wyjaśnia, jak stosować zachęty, pytania pełne ciekawości i komunikaty życzliwe i stanowcze jednocześnie. Buduje kompetencje społeczno-emocjonalne nauczycieli i daje im radość i satysfakcję nawet w najbardziej wymagających relacjach z dzieckiem.

Bibliografia załącznikowa

- N. Jane, L. Lott, S. Glenn, *Pozytywna dyscyplina dla przedszkolaków*, *Pozytywna Dyscyplina*, 2018.
- N. Jane, L. Lott, S. Glenn, *Pozytywna dyscyplina dla nastolatków*, *Pozytywna Dyscyplina*, 2018.
- N. Jane, L. Lott, Stephen Glenn, *Pozytywna dyscyplina w klasie*, *Pozytywna Dyscyplina*, 2024.

Sylwia Melka

– nauczyciel konsultant ds. wychowania i opieki w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu. Wykładowca, trener, coach, konsultant kryzysowy. Nauczyciel dyplomowany, pedagog szkolny w Szkole Podstawowej w Stobnie Siódmym. Edukator Pozytywnej Dyscypliny dla Nauczycieli. Realizator licznych programów profilaktycznych. Koordynator sieci specjalistów szkolnych południowej Wielkopolski.

Mariola Śmiecińska

Akcja „Podaruj wiersz” w Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu

Jednym ze statutowych zadań realizowanych przez biblioteki pedagogiczne jest popularyzacja czytelnictwa, w tym czytanie poezji. Jak ważne jest działanie tym zakresie świadczy wolno rosnąca liczba użytkowników bibliotek czytających między innymi literaturę piękną, w tym właśnie poezję.

Czytelnictwo można popularyzować na różne sposoby. Jedną z częściej wykorzystywanych w bibliotece form są: lekcje biblioteczne, głośne czytanie tekstów literackich, udział w akcjach czytelniczych propagujących czytelnictwo (np. „Czytamy z sercem”, „Podaruj wiersz”). We wspomnianych akcjach czytelnicy biorą udział w ramach prelekcji, spotkań (np. seniorów, spotkań autorskich) i lekcji organizowanych w siedzibie biblioteki i szkołach.

„Podaruj wiersz” to ogólnopolska akcja społeczna, którą zapoczątkowała w 2019 r. Fundacja im. Zbigniewa Herberta. Promuje ona czytanie poezji i dedykowanie wybranego wiersza bliskiej osobie. Inspiracją pomysłodawców akcji były pisane przez Zbigniewa Herberta listy-wiersze ofiarowane przyjaciołom, ważnym dla niego artystom, osobom, które cenił. Wiersze te znalazły się następnie w tomikach poety i należą do najprzenikliwszych i najmocniej poruszających jego utworów.

Już w pierwszej edycji w akcję włączyło się wiele bibliotek i innych instytucji. I tak w 2019 roku było to łącznie 439 bibliotek, szkół i innych instytucji. Rok 2020 przyniósł spadek liczby uczestników do 222. Z rozpropagowania akcji nie zrezygnowano mimo trwającej pandemii, choć była ona zakrojona na stosunkowo niższą skalę.

PBP Książnica Pedagogiczna im. A. Parczewskiego w Kaliszu¹ wraz z filiami była zaangażowana w akcję od samego początku jej trwania. Biblioteka promowała czytanie poezji i jej popularyzację przy różnych okazjach, zachowując główne założenia akcji², do których należą:

1. podjęcie decyzji, komu chcemy podarować wiersz
2. sięgnięcie po książkę z poezją i wybór wiersza, z uwzględnieniem potrzeb odbiorcy
3. odręczne przepisanie wiersza na karcie papeterii „Podaruj wiersz” (można dodać coś od siebie: dedykację, komentarz, datę, podpis)
4. podarowanie przepisanego wiersza osobie, dla której został wybrany (ewentualne przeczytanie go w przypadku dzieci i osób starszych).

Wybierane wiersze miały nieść nadzieję, nadawać sens życiu i oparcie w trudnych chwilach.

W latach 2019-2020 dla uczestników akcji dostępna była papeteria, którą przysyłano do siedzib uczestników. Od 2021 r. dostępna jest ona w wersji pdf do wydruku na stronie fundacji³.

Wiersze dedykowane uczestnikom spotkań miały nieść otuchę, być „pokrzepieniem serc” w tych trudnych czasach, towarzyszyły też różnym nietypowym świętom.

W ramach akcji PBP Książnica Pedagogiczna w Kaliszu zorganizowała spotkania z seniorami w Domach Pomocy Społecznej (DDPS-u u Księży Orione, DDPS-u przy ul. Cegielnianej i DPS-u przy ul. Winiarskiej), podopiecznymi Środowiskowego Domu Samopomocy Tulipan i studentami Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Propagowała także akcję na Facebooku proponując przyjdzie do biblioteki, pobranie papeterii i przepisanie wierszy z wystawionych lub wyszukanych osobiście zbiorów poezji. Do działań przyłączyły się filie organizując promując czytanie poezji, przy okazji różnorodnych świąt obchodzonych w ciągu roku.

¹ Informacje dotyczące działań przeprowadzonych w ramach akcji w PBP Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu z poszczególnych lat pochodzą ze profilu placówki i jej filii na Facebooku.

² Podaruj_wiersz_Opis_2023.pdf (fundacjaherberta.com).

³ PodarujwierszPapeteria2020.pdf (fundacjaherberta.com).

W filii w Krotoszynie akcja towarzyszyła obchodom Walentynek w Szkole Podstawowej nr 4 im. Wojska Polskiego, gdzie uczniowie klasy 6 podczas zajęć „Podaruj wiersz na Walentynki” mogli poznać poezję miłosną i podarować wybrany wiersz kochanej osobie.

W filii w Kępnie działania w ramach akcji skupiają się wokół Światowego Dnia Poezji przypadającego 21 marca. Uczestniczące w nich placówki przygotowywały wybrane utwory i przekazywały je innym uczestnikom. Były wśród nich między innymi warsztaty Terapii Zajęciowej w Słupi, Dom Pomocy Społecznej w Rzetni i Całodzienny Klub Seniora „Pod Żurawiem”.

Dzienny Dom „Senior+” był adresatem wierszy przekazanych w ramach spotkania Mikołajkowego w Ostrowie Wielkopolskim.

W filii KP w Ostrzeszowie wiersze dedykowane uczestnikom zostały przepisane przez bibliotekarzy i darowane młodzieży Warsztatu Terapii Zajęciowej. Były to fragmenty wiersza Wizarda Oskara „Życie jest piękne”.

Dobłą praktyką jest także przepisywanie wybranej utworów na lekcjach i obdarowywanie się nimi nawzajem. Dzięki temu każdy, kto wiersz podarował ma szansę na rewanż ze strony kolegi. Tak działała akcja w Szkole Podstawowej w Magnuszewicach powiat jarociński oraz w klasie II a Zespołu Szkół Ponadpodstawowych nr 2 w Jarocinie.

Filia w Pleszewie zorganizowała akcję w Centrum Kształcenia Rolniczego w Marszewie, Zespole Szkół Publicznych w Lenartowicach, Szkole Podstawowej w Czerminie. Wiersze przepisane przez młodzież przekazane zostały do Domu Pomocy Społecznej, pracownikom MGOPS w Pleszewie, do Środowiskowego Domu Pomocy Społecznej w Czerminie i innych placówek w tejże miejscowości. Mury filii gościły także autorkę wierszy z Uniwersytetu Trzeciego Wieku wraz z jej koleżankami, które wzajemnie wymieniły się odręcznie napisanymi wierszami.

W Kaliszu w 2020 r. adresatami podarowanych wierszy byli także: personel medyczny Szpitalnego Oddziału Ratunkowego Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Kaliszu, przedstawiciele Stacji Inspiracja oraz Towarzystwa Miłośników Kalisza. Wiersze przesłane podczas akcji ogłoszonej na Facebooku zostały odczytane podczas Ogólnopolskiego Dnia Głośnego Czytania w Książnicy Pedagogicznej.

Spotkaniom z poezją towarzyszyło głośne czytanie podarowanych utworów. I tak w Dziennym Domu Pomocy Społecznej w Kaliszu czytaliśmy wybrane wiersze Haliny

Poświętowskiej, Wisławy Szymborskiej, Zbigniewa Herberta i innych znanych poetów polskich. Nie bez znaczenia było także odtworzenie poezji śpiewanej, które uatrakcyjniło spotkanie. W Kępnie muzyka towarzyszyła „Spotkaniom z poezją” w Całodziennym Klubie Seniora. Goście wysłuchali między innymi poezji w wykonaniu Ewy Demarczyk i Marka Grechuty.

Przykłady działań w placówkach PBP Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu w roku szkolnym 2023/2024 przedstawia film dostępny na profilu biblioteki.

Uczestnicy spotkań otrzymali przepisane przez bibliotekarzy i innych uczestników akcji wiersze, które wspólnie odczytywaliśmy, a duża liczba czytelników świadczy o tym, że warto czytać poezję, gdyż może być miłą niespodzianką i nieśmiałą osłodą w trudnych chwilach naszego życia.

Z wizytą u Marii Konopnickiej

scenariusz inscenizacji szkolnej

Scenariusz „Z wizytą u Marii Konopnickiej”, został oparty na faktach pochodzących z życiorysu poetki. Obejmuje okresy: dzieciństwa, nauki na pensji u sióstr Sakramentek w Warszawie, małżeństwa, pobytu w Kaliszu, Bronowicach i Warszawie, aż do śmierci pisarki. Uwzględniona została tu charakterystyka jej twórczości, a także samej autorki. Zaprezentowana

sylwetka Marii Konopnickiej przedstawia ją jako kobietę – matkę, wrażliwą poetkę, patriotkę, osobę pokonującą wytrwale życiowe trudności i niezłomnie dążącą do wyznaczonego celu. Tekst przeplatany jest krótkimi komentarzami osób trzecich, a także wypowiedziami samej pisarki. Przeznaczony jest do inscenizacji szkolnych.

Cele:

- rozwijanie wrażliwości i wyobraźni uczniów inspirowane poezją,
- pogłębianie wiedzy na temat życia i twórczości Marii Konopnickiej,
- kształtowanie umiejętności komunikacyjnych i pracy w grupie,
- kształtowanie umiejętności wykorzystywania sprzętu audiowizualnego,
- rozwijanie umiejętności interpretacji wierszy,
- rozwijanie postawy patriotycznej,
- integracja uczniów,
- pobudzanie wrażliwości estetycznej.

PROWADZĄCY 1

Powitanie gości, dyrekcji i uczniów.

WYSTĄPIENIE GOŚCIA

PROWADZĄCY 2

Bohaterka dzisiejszej uroczystości – M. Konopnicka – najwybitniejsza poetka okresu realizmu, nowelistka, pisarka dla dzieci, krytyk literacki, publicystka i tłumaczka, na świat przyszła w Suwałkach 23 maja 1842 r. Była córką Józefa Wasiłowskiego i Scholastyki z Turskich. Rodzina przybyła do Suwałk z roczną już, starszą siostrą Marii – Wandą, w 1841 r. Zamieszkali w domu rejenta Jana Zapiórkiewicza przy dzisiejszej ulicy Kościuszki 31, a wtedy – Petersburskiej. To tutaj przyszło na świat jeszcze czworo dzieci państwa Wasiłowskich: Jan, Laura, Jadwiga i Zofia, która zmarła zaraz po narodzinach.

PROWADZĄCY 3

Kiedy Maria miała 7 lat, ta liczna rodzina przeniosła się do Kalisza. Zamieszkali na Warszawskim Przedmieściu, w mieszkaniu na parterze Pałacu Puchalskich przy dzisiejszym Placu Jana Kilińskiego 4. Pięć lat później umiera matka przyszłej poetki. Od tej pory ojciec wychowuje dzieci samotnie w atmosferze powagi, żarliwego patriotyzmu i surowych nauk moralnych, co miało decydujący wpływ na Marię. To właśnie ojciec – prawnik i obrońca Prokuratorii Generalnej, był znawcą, a także miłośnikiem literatury. Dzięki niemu dzieci poznawały teksty literackie. Ojciec czytał im bowiem Słowackiego, Krasińskiego i Mickiewicza oraz teksty „O naśladowaniu Chrystusa”, a także ewangelie i przypowieści biblijne tak często, że dzieci umiały je niemal na pamięć. Marię ojciec uważał za najzdolniejszą z dzieci i jej właśnie czytywał własne przekłady psalmów, zaznajamiał ją z greckimi i łacińskimi autorami.

PROWADZĄCY 4

Od 1855 r. Maria wraz z siostrą uczyła się na pensji u sióstr sakramentek w Warszawie. Wtedy poznała przyszłą autorkę „Nad Niemnem” – Elizę Orzeszkową (wówczas jeszcze Pawłowską), a ich przyjaźń przetrwała do końca życia.

Powstanie styczniowe stało się doświadczeniem życiowym wszystkich ludzi tamtego czasu. Wtedy – 19 lutego 1863 r. w pierwszej bitwie pod Krzywosądem, poległ jedyny brat Marii – Jan.

Mając 20 lat, Maria wyszła za mąż za Jarosława Konopnickiego i zamieszkali razem w Bronowie. W liście do Orzeszkowej napisała:

„(...) Poszedłszy za mąż zwiedzałam wszystkie kątki mojego nowego państwa: otóż zdarzyło się, że na strychu znalazłam mnóstwo książek, które, od niepamiętnych czasów tam wygnane, służyły już jako nogi przeróżnym faskom i skrzyniom kalekim, już jako państwa myszom, już wreszcie jako zapas bibuły dwom może pokoleniom gospodyń domu”.

PROWADZĄCY 5

Tak właśnie z entuzjazmem pisała Konopnicka o znalezionym zbiorze książek pozostawionym tu po pułkowniku Koryckim, którego syn był szwagrem męża Marii.

W domu państwa Konopnickich panowały obyczaje szlacheckie – życie pełne zjazdów, polowań, gwarnych biesiad, a w tym wszystkim młoda Maria, oceniana jako wzorowa

gospodyni, poznająca swoich sąsiadów – prostych ludzi, żyjących często w wielkiej biedzie. Znajdzie to później odbicie w jej twórczości.

PROWADZĄCY 6

Młodzi państwo Konopniccy w 1863 roku, w obawie przed aresztowaniem Jarosława, udają się z małym synkiem – Tadeuszem do Wiednia i Drezna. Po pół roku wracają do kraju, gdzie rodzi się kolejne siedmioro dzieci. Dwoje umiera zaraz po urodzeniu, a wychowanie pozostałych nie przeszkadza młodej matce w samokształceniu. To właśnie wtedy ma miejsce jej debiut literacki – wiersz „Zimowy poranek” napisany w 1870 r.

RECYTATOR 1 – „ZIMOWY PORANEK”

PROWADZĄCY 1

Konopniccy sprzedają podupadający majątek w 1872 r. i przenoszą się do Gusina. To właśnie tutaj powstał poemat „W GÓRACH”

RECYTATOR 2 – „W GÓRACH”

PROWADZĄCY 2

Tak o tym utworze napisał H. Sienkiewicz: „(...) Co za śliczny wiersz, (...) sam się śpiewa jak jaki mazurek Szopena (...) ta pani lub panna ma prawdziwy talent, który prześwieca przez wiersze jak promienie świtu przez mgłę”. Dzięki tej ocenie Maria uwierzyła w swój talent i postanowiła sama zadbać o siebie i dzieci. Rozstała się z mężem nie zrywając z nim jednak kontaktów i przeniosła się wraz z dziećmi do Warszawy. Uwieczniła to w wierszu „PRZED ODLOTEM”

RECYTATOR 3 – „PRZED ODLOTEM”

PROWADZĄCY 3

Mąż Marii – Jarosław wkrótce umiera, a ona zaczyna pracę jako korepetytorka, by utrzymać siebie i dzieci. Warto dodać, że Konopnicka знаła już wcześniej trzy języki obce: niemiecki, francuski i rosyjski, a teraz opanowała trzy kolejne: czeski, angielski i włoski i zajęła się tłumaczeniem utworów literackich.

Od roku 1878, kiedy umiera nagle ojciec Marii, ta zaczęła uczestniczyć w konspiracyjnych i jawnych akcjach społecznych, jak opieka nad więźniami politycznymi. Do Orzeszkowej tak wtedy pisała: „(...) Stronnictwem, do którego należę dusza i ciałem, są dzieci moje. Poza nimi istnieje dla mnie tylko świat myśli i pacy. (...) Że jednak stosunków tu nie mam, trudno mi sobie i w tym dać radę. Czybyś ty mi, Elizo droga, dopomóc w tym nie chciała? Polecenie Twoje komukolwiek tej sprawy tu, w Warszawie, ułatwiło mi ją niezmiernie”.

PROWADZĄCY 4

Pierwsze dziesięciolecie twórczości określiło pozycję Konopnickiej. W 1881 r. ukazał się dramat „Z przeszłości”, w latach 70. również trzy serie „Poezji”, a w tym: „Obrazki” oraz poemat „Imagina”. Widoczny jest tam pozytywizm i dramatyzm społeczny,

ale i walka o wolność. Konopnicka prezentuje tam wysoki poziom poezji, która w zamyśle zostaje wypowiedzią na wskroś prometejską. Docenia też folklor, ale i siłę wypowiedzi kształtującą postawy i wychowującą. W tym czasie pojawiły się wiersze stylizowane na pieśni ludowe, takie jak: „Na fujarce”, „Z łąk i pól”, „Łzy i pieśni”, „Piosenki i pieśni”, „Po rosie” czy „Pieśń bez echa”

RECYTATOR 4 – „NA FUJARCE”

RECYTATOR 5 – „Z ŁĄK I PÓŁ”

RECYTATOR 6 – „ŁZY I PIEŚNI”

RECYTATOR 7 – „PIOSENKI I PIEŚNI”

RECYTATOR 8 – „PO ROSIE”

RECYTATOR 9 – „PIEŚŃ BEZ ECHA”

PROWADZĄCY 5

W 1882 r. poetka wyjeżdża do Austrii, a następnie do Włoch. W 1884 r. pojawiły się w związku z tym jej „Wrażenia z podróży”.

RECYTATOR 10 – „WRAŻENIA Z PODRÓŻY”

PROWADZĄCY 6

Poetka przebywała jeszcze w Niemczech, Szwajcarii i Francji, utrzymując cały czas kontakt z krajem, współpracując z wydawnictwami, prasą i organizacjami społecznymi trzech zaborów: komitetami pomocy dla wywłaszczonej ludności Górnego Śląska i Wielkopolski, Macierzą Szkolną, a także zrzeszeniami polskimi na obczyźnie. Była współautorką protestu opinii światowej przeciwko pruskim represjom wobec dzieci polskich we Wrześni, gdzie mieszkała do 1890 r. z tego okresu pochodzi epos „Pan Balcer w Brazylii” poświęcony losom chłopskich emigrantów.

RECYTATOR 11 – „PAN BALCER W BRAZYLII” – frag.

PROWADZĄCY 1

Konopnicka inspirowana twórczością B. Prusa, H. Sienkiewicza czy E. Orzeszkowej, pisała też nowele. Po debiutanckim zbiorze „Cztery nowele” pojawił się zbiór „Moi znajomi”, a wkrótce kolejny, pt. „Na drodze”. To właśnie ona w nowelistyce ukształtowała typ narracji zapowiadający przyszłe zmiany w prozie.

RECYTATOR 12 – „DYM” – frag.

PROWADZĄCY 2

W 25-lecie pracy pisarskiej, w 1903 r., otrzymała w darze od narodu dworek w Żarnowcu koło Krosna na Podgórzu Karpackim. W latach 1905-1907 przenosi się jeszcze do Warszawy, aby organizować pomoc dla uwięzionych i ich rodzin.

Konopnicka najbardziej znana jest chyba jednak z twórczości dla dzieci. Te prozatorskie i poetyckie teksty ogłaszane były od 1884 r. rozbudzając wrażliwość estetyczną odbiorców, łącząc autentyzm i estetykę, tonacje żartu i powagi, okazały się prawdziwą

rewelacją w tej dziedzinie pisarstwa. Każdy Polak zna wszak „Na jagody”, „Stefka Burczymuchę”, „O Janku Wędrawniczku” czy „O krasnoludkach i sierotce Marysi”.

RECYTATOR 13 – „NA JAGODY” – frag.

RECYTATOR 14 – „STEFKA BURCZYMUCHA”

RECYTATOR 15 – „O JANKU WĘDRAWNICZKU”

RECYTATOR 16 – „O KRASNOLUDKACH I SIEROTCE MARYSI” – frag.

PROWADZĄCY 3

Poetka zmarła we Lwowie 8 października 1910 r. i została pochowana na Cmentarzu Łyczakowskim, gdzie można odwiedzać jej grób. Teksty, które wyszły spod jej pióra, były szalenie popularne już w tamtych czasach. Pisała nie tylko wiersze i poematy, lecz także nowele, szkice i obrazki, teksty publicystyczno-reportażowe oraz prace krytycznoliterackie. Była tłumaczką, a w jej utworach można odnaleźć zarówno śmiałość tematyki, subtelność analizy psychologicznej, jak i bogactwo oryginalnych form narracyjnych, nowatorstwo i kunszt pisarski. Twórczość Marii Konopnickiej to bez wątpienia jedno z największych osiągnięć literatury XIX wieku.

PROWADZĄCY 4

Pożegnanie gości, dyrekcji i uczniów.

Informacje dodatkowe:

1. Program może zawierać elementy muzyczne w wykonaniu uczniów, np. występy szkolnej orkiestry na początku i końcu programu lub w trakcie.
2. Tłem do programu może być prezentacja multimedialna zbieżna z odczytywanymi/recytowanymi tekstami, połączona z linią melodyczną.
3. Prowadzący mogą być ubrani w stroje z epoki, w której żyła autorka, a recytatorzy w stroje galowe – lub odwrotnie.
4. Dekoracje na scenie mogą odwzorowywać salonik Marii Konopnickiej, w którym siedzą prowadzący przez cały czas trwania programu.

Źródła:

- M. Konopnicka – pl.wikipedia.org;
- www.national-geographic.pl Maria Konopnicka życie i twórczość;
- Janusz R. Kowalczyk „Maria Konopnicka – życie i twórczość” w: Culture.pl.

Przygotowała:

Anna Kornilowicz z Technikum im. św. Józefa w Kaliszu

WYŚCIG SŁOIKÓW

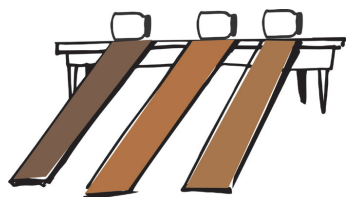
RUCH I SIŁY

Uczeń doświadczalnie:

demonstruje II zasadę dynamiki Newtona oraz zasadę zachowania energii

Pytanie badawcze

Który słoik stoczy się szybciej i dalej?

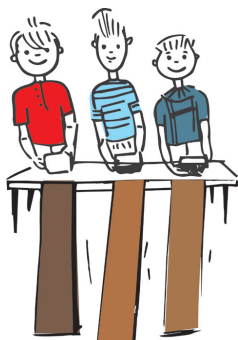
Hipoteza

Wydaje się, że wszystkie puste słoiki wypuszczone jednocześnie stoczą się w tym samym czasie i na taką samą odległość. Dolewając coraz więcej wody do słoików, będziemy opóźniali ich toczenie się oraz zasięg.

Doświadczenie

Wypuszczamy trzy słoiki jednocześnie z pochylni.

Wnioski

Najszybciej zjechał słoik.....
ponieważ....., a najdalej
słoik..... dlatego, że.....

Materiały

- Ławeczka.
- Trzy jednakowe deski (lub panele podłogowe).
- Trzy zakręcane słoiki (lub butelki) o poj. około 0,75 l.
- Woda do wypełnienia słoików lub butelek.

Przebieg doświadczenia

- Z ławeczki i trzech desek równoległych do siebie budujemy pochylnię.
- Przygotowujemy 3 słoiki z zakrętkami (mogą być butelki), jeden pusty, w drugim 1/3 wody a w trzecim 2/3 objętości wody.
- Trzy osoby jednocześnie wypuszczają słoiki z pochylni.
- Powtarzamy eksperyment kilka razy.

CYFROWA SZKOŁA Wielkopolsk@ 2020

Szanowni Państwo, Dyrektorzy Szkół, Nauczyciele,

będący już na etapie podsumowania działalności Projekt „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020” realizowany przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu (w ramach wsparcia z programu WRPO 2014-2020) przez lata realizował cel, jakim było podniesienie jakości edukacji na każdym szczeblu kształcenia ogólnego w 700 szkołach województwa wielkopolskiego. W projekcie udało się przeszkolić ponad 5000 nauczycieli i nauczycielek oraz objąć zasięgiem działań ponad 13000 uczniów i uczennic. Do tej pory do szkół dostarczono aż 17300 tabletów i 1485 laptopów, aparaty cyfrowe ze statywami, stacje meteorologiczne, zestawy videokonferencyjne i inne pomoce edukacyjne. W ramach działań udostępniono Platformę Edukacyjną, którą rozszerzono o funkcję zdalnego nauczania na każdym poziomie kształcenia pod nazwą „cyfrowalekcja.pl”.

Projekt „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2030” będzie kontynuować zadania związane z rozwojem kompetencji kluczowych, w tym kompetencji cyfrowych nauczycieli i uczniów w ramach realizacji zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem aktywizujących metod kształcenia oraz TIK, ale uwzględnia zmieniające się potrzeby szkół, nauczycieli i uczniów oraz wpisuje swoje cele i założenia w Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku.

W nowym projekcie „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2030” planuje się wiele form wsparcia zapewniających kształtowanie i doskonalenie umiejętności uczniów. Główną z nich będą zajęcia pozalekcyjne realizowane z wykorzystaniem aktywizujących i badawczych metod kształcenia takich jak metoda projektu, strategia kształcenia problemowego, projekt badawczy. Zadania będą realizowane z wykorzystaniem nowoczesnych technologii i narzędzi cyfrowych oraz studiów multimedialnych i aplikacji cyfrowych umożliwiających prowadzenie kształcenia w formule zdalnej. Ponadto w projekcie zaplanowano opracowanie i udostępnienie jego odbiorcom bogatej bazy e-materiałów edukacyjnych.

Całkowicie nowym zadaniem będzie eksperyment pedagogiczny mający na celu wspomaganie szkół i minimalizowanie kryzysu kadrowego na rynku edukacyjnym poprzez wprowadzenie alternatywnych, innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych kształcenia na odległość umożliwiających zachowanie ciągłości procesu edukacyjnego uczniów. Zostaną podjęte również działania mające na celu stworzenie Wielkopolskiego Portalu Oświatowego, w którym eksperci będą świadczyć pomoc nauczycielom. Zadanie to ma na celu wzmocnienie prestiżu oraz zaufania publicznego zawodu nauczyciela poprzez oferowanie wsparcia w zakresie poradnictwa, m.in. prawnego, psychologicznego, etyczno-moralnego.

Dziękuję bardzo za dotychczasową współpracę i zachęcam do udziału w przyszłym projekcie „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2030”.

Z poważaniem

Małgorzata Jagiełłowicz

Dyrektor Projektu „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020”

Wicedyrektor ODN w Poznaniu

WIELKOPOLSKA

JEDNOSTKA EDUKACYJNA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

PLACÓWKI OŚWIATOWE I JEDNOSTKI PROWADZONE PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO PODLEGŁE DEPARTAMENTOWI EDUKACJI I NAUKI

OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W KALISZU

pełna informacja na stronie:

www.odn.kalisz.pl

PUBLICZNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA KSIĄŻNICA PEDAGOGICZNA W KALISZU

pełna informacja na stronie:

www.kp.kalisz.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W KONINIE

pełna informacja na stronie:

www.cdnkonin.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W LESZNIE

pełna informacja na stronie:

www.cdn.leszno.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W PILE

pełna informacja na stronie:

www.cdn.pila.pl

OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W POZNANIU

pełna informacja na stronie:

www.odnpoznan.pl

PUBLICZNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA W POZNANIU

pełna informacja na stronie:

www.pbp.poznan.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W KALISZU

pełna informacja na stronie:

www.cwrkdiz.kalisz.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W KONINIE

pełna informacja na stronie:

www.cwrkdiz.konin.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W LESZNIE

pełna informacja na stronie:

www.cwrkdiz.leszno.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W PILE

pełna informacja na stronie:

www.cwrkdiz.pila.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W POZNANIU

pełna informacja na stronie:

www.cwrkdiz.poznan.pl

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

SZKOŁY

- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie
www.medyk.gniezno.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Koninie
www.medyk.konin.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Ostrowie Wlkp.
www.ms-z-ostrow.cba.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Poznaniu
www.wsckziu1.poznan.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Poznaniu
www.wsck.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Rawiczu
www.medyk-rawicz.com.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego we Wrześni
www.wscku-wrzesnia.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Złotowie
www.wsckziu-zlotow.pl
- Wielkopolski Samorządowy Zespół Placówek Terapeutycznych – Wychowawczych w Cerekwicy Nowej
www.cerekwica-mow.pl
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niepełnosprawnych im. Józefa Sikorskiego w Poznaniu
www.slysze.edu.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Edukacji i Terapii w Starej Lubiance
www.zspstaralubianka.pl